

Основи правового регулювання статусу почесних консулів

Ніка Миколаївна Корелова*

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
Харків, Україна*

**e-mail: nikakorelova@gmail.com*

Анотація

Актуальність теми зумовлено тенденціями глобалізації й розвитку двостороннього співробітництва між державами, що призводить до дедалі частішого звернення до інституту почесного консула, а також необхідністю нормативного визначення правового статусу і приведення до єдиного стандарту національного законодавства. Мета статті полягає в розкритті особливостей нормативного регулювання правового статусу почесних консулів в Україні, висвітленні й аналізі недоліків законодавства в цій сфері та наданні пропозицій щодо врегулювання наявної правової невизначеності. Досягнення окресленої мети стало можливим завдяки використанню комплексу методів наукового пізнання різних рівнів, зокрема, діалектичного, порівняльно-правового, методу аналізу та синтезу, а також низки традиційних для юриспруденції методів, таких як: історичний, системний та логічний. У статті проаналізовано чинне законодавство, що визначає статус почесних консулів, висвітлено проблемні аспекти таких «оціночних понять», як «помітне становище», «вагомий суспільний статус» та «активна участь у політичному житті», що широко використовуються нормотворцем, а також розглянуто, як на практиці наявність оціночних понять може призвести до реальних зловживань. Як результат проведеного дослідження сформульовано висновки щодо потреби в окресленні меж використання оціночних понять при визначенні правового статусу почесного консула, також указано на необхідність доповнення наявних нормативних актів критеріями, що чітко виокремлять площину, в межах якої почесні консули мають використовувати свої повноваження, не порушуючи при цьому законодавчі вимоги.

Ключові слова: почесний консул; статус почесного консула; Віденська конвенція про консульські зносини; оціночне поняття; вагомий суспільний статус; помітне становище.

Fundamentals of Legal Regulation of the Status of Honorary Consuls

Nika M. Korelova*

Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine

* e-mail: nikakorelova@gmail.com

Abstract

The relevance of this topic is determined by the trends of globalization and the development of bilateral cooperation between states, which leads to more and more frequent appeals to the institution of the honorary consul, as well as the need for a normative definition of legal status and bringing it to a uniform standard of national legislation. The purpose of the article is to reveal the peculiarities of the normative regulation features of the honorary consuls' legal status in Ukraine, highlight and analyze the legislation's shortcomings in this area, and provide proposals for resolving the existing legal uncertainty. Achieving the outlined purpose became possible thanks to the use complex of methods of scientific knowledge at various levels, in particular, the dialectical method (to identify and analyze the peculiarities of the normative regulation of the status of an honorary consul, differences in practical application, as well as the justification of introducing changes to the existing system), the comparative legal method (to establish the content of legal norms and analyze the practice of application), the method of analysis and synthesis (to highlight aspects and criteria that collectively determine the legal status of an honorary consul), the observation method (to highlight the experience of other countries), as well as a number of traditional for jurisprudence methods such as: historical, systematic and logical. The article analyzes the current legislation defining the status of honorary consuls, and highlights the problematic aspects of such «evaluative concepts» as «prominent position», «important social status» and «active participation in political life», which are widely used by the lawmaker, and also analyzes how in practice, the presence of evaluative concepts can lead to real misapplication. As a result of the conducted research, conclusions were formulated regarding the need to delineate the limits of the use of evaluative concepts in determining the legal status of an honorary consul, as well as the need to supplement existing regulatory acts with standards that would clearly distinguish the area within which honorary consuls should use their powers without violating the legislative requirements.

Keywords: honorary consul; honorary consul status; Vienna Convention on Consular Relations; evaluative concepts; important social status; prominent position.

Вступ

У сучасних умовах регіоналізації та глобалізації світу розвиток двостороннього співробітництва між державами відіграє важливу роль у їх політиках. З огляду на певну стриманість та бюрократизм, характерні для діяльності міністерств закордонних справ та політики економії коштів на утримання

їх апарату, що призводить до ускладнення створення дипломатичних представництв в усіх країнах світу, створення почесних (нештатних) консульств стає доволі поширеною практикою та є ефективним механізмом розширення співпраці. Інститут почесних консулів здебільшого спрямований на просування та поглиблення партнерських відносин у таких сферах, як економіка, культура, наука, спорт, туризм, які мають доволі важливе значення, проте, залишаються поза увагою традиційної класичної дипломатії, сконцентованої виключно на політичному складнику. Отже, питання правових аспектів діяльності почесних (нештатних) консульств є актуальними для нашого дослідження.

Метою статті є розкриття особливостей нормативного регулювання правового статусу почесних консулів в Україні, висвітлення й аналіз недоліків законодавства в цій сфері та надання пропозицій щодо врегулювання наявної правової невизначеності. Досягнення мети дослідження передбачає вирішення таких завдань: формування структурного уявлення про джерела права, які регулюють визначену сферу, а також окреслення законодавчих прогалин та шляхів усунення виокремлених недоліків.

Огляд літератури

Варто відзначити ту обставину, що в науковій літературі питанню вивчення як теорії, так і практики інституту почесних консулів відводиться не так багато місця. Потрібно виокремити дисертаційне дослідження С. Лозінської [1], статтю О. Мірошниченко [2] та Т. Грачевської [3], в якій детально розглянуто й проаналізовано головні напрями діяльності почесних консулів іноземних держав в Україні. Дослідженню цього інституту також приділили свою увагу зарубіжні науковці Sami Green [4] та Kevin D. Stringer [5].

Діяльність почесних консулів регламентується Віденською конвенцією про консульські зносини 1963 р. [6], яка набула чинності 19 березня 1967 р. (ратифікована Україною у складі СРСР 23 березня 1989 р.), Консульським статутом України, затвердженим Указом Президента України від 2 квітня 1994 р. № 127/94 [7], Положенням про нештатних (почесних) консулів України, затвердженим Указом Президента України від 17 лютого 1997 р. № 150/97 (далі – Положення № 150/97) [8], та Порядком призначення, діяльності і припинення повноважень нештатних (почесних) консулів України за кордоном та започаткування, функціонування і припинення діяльності консульських установ, що очолюються нештатними (почесними) консулами України, затвердженим наказом Міністерства закордонних справ України від 4 серпня 2014 р. № 332 (далі – Порядок) [9], а також Положенням про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські установи,

що очолюються такими консулами, затвердженим наказом Міністерства закордонних справ України від 17 грудня 2021 р. № 591 (далі – Положення № 591) [10]. Останній у попередньому переліку наказ був також підставою для втрати чинності Положенням про почесних (нештатних) консульських посадових осіб іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими посадовими особами, що було затверджене наказом Міністерства закордонних справ України від 25 травня 2007 р. № 111 (далі – Положення № 111) [11], яке ми також вважаємо за потрібне згадати.

Матеріали та методи

Підґрунтя методології цього дослідження становить комплексний підхід до аналізу й сутності правового статусу почесного консула, зокрема особливостей критеріїв визначення вимог до осіб, які претендують на отримання статусу почесного консула в Україні та деяких європейських державах, що полягає у застосуванні філософських підходів, загальнонаукових і спеціально-наукових, а також, власне, правових методів. Так, ключовим методом філософського рівня в дослідженні є діалектичний метод, який застосовано для виявлення та аналізу особливостей нормативного регулювання статусу почесного консула, відмінності нормативного закріплення від практичного застосування, дослідження зв'язків міжнародного законодавства з національним, а також обґрунтування необхідності впровадження змін до наявної нормативної системи. Водночас застосовано такі емпіричні методи, як порівняльний – для встановлення змісту правових норм, аналізу практики їх застосування в різних державах в різні періоди та метод спостереження – для підтвердження постійного розвитку та вдосконалення інституту почесного консула. Також використано метод аналізу та синтезу для виокремлення аспектів і критеріїв, що визначають у сукупності правовий статус почесного консула, а також низку традиційних для юриспруденції методів, таких як: історичний, системний та логічний.

Результати та обговорення

Нормативне регулювання Віденською конвенцією про консульські зносини

Віденська конвенція в ч. 2 ст. 1 виокремлює дві категорії консулів: штатні консульські посадові особи та почесні консульські посадові особи, а ось таке поняття, як «нештатний консул» у договорі 1963 р. не фігурує. Проте в національному законодавстві терміни «почесний» та «нештатний» часто застосовуються як змістовно тотожні для позначення одного й того самого поняття. Синонімія характерна для термінології Положення № 150/97, Порядку та Положення №111, яке діяло до набрання чинності 4 січня

2022 р. Положенням № 591. В останньому ж законодавець вже відійшов від дублювання і вживає тільки термін «почесний консул». На нашу думку, такий підхід позитивно впливає на точність розуміння інформації, приводить до необхідної стандартизації юридичного тексту та відповідає принципу юридичної визначеності. Вважаємо, що збереження тенденції уніфікації викладу нормативно-правового акта спростить його розуміння й тлумачення.

Також саме у Віденській конвенції про консульські зносини вперше було введено поняття «почесний консул», проте чіткої дефініції надано не було. Глава III цього договору визначає правовий статус почесних консульських посадових осіб та правовий режим консульських установ, які очолюються такими особами. Однак, оскільки Конвенція має рамковий характер, у тексті відсутня детальна регламентація, а також не сформульований перелік повноважень та обов'язків почесних консулів. Це дає змогу кожній державі самостійно визначати особливості діяльності та компетенції почесних консулів на рівні національного законодавства. Враховуючи це, повноваження та функції почесних консульств у різних державах можуть варіюватись і часто не є чітко обмеженими, що, у свою чергу, свідчить про широкі можливості залучення цього інституту для швидкого реагування на завдання, що постають перед окремою державою на місцях.

Національне законодавство, що регулює правовий статус почесного консула України в іноземній державі

На відміну від Віденської конвенції, у національному законодавстві, а саме у Положенні № 591, надано чітке визначення поняття «почесний консул» – особа, яка очолює почесне консульство та виконує окремі консульські функції від імені держави, що акредитує, у межах визначеного консульського округу [10]. Це визначення використовується в контексті діяльності почесних консулів іноземних держав в Україні. Різні держави по-різному тлумачать це поняття, наприклад, згідно з Консульським законом Естонської Республіки від 2003 р. зазначається, що почесний консул – це особа, яка надає консульські послуги та консульську допомогу в межах компетенції, визначеної Міністром закордонних справ і який призначається Міністром закордонних справ на визначений або невизначений термін [12, с. 196].

З огляду на зазначене вважаємо за потрібне детально зупинитися на характеристиці норм, які визначають правовий статус почесних консулів України в іноземних державах. Так, у Положенні про нештатних (почесних) консулів України 1997 р. вказано, що виконання окремих консульських функцій може бути доручено Міністерством закордонних справ України (далі – МЗС України) за погодженням з державою перебування нештатним

(почесним) консулам України. Призначаються на посаду, згідно із ст. 10 Віденської конвенції, акредитуючою державою (у цьому випадку – Україною), й допускаються до виконання своїх функцій державою перебування. В Україні вирішення питання про доцільність призначення почесних консулів у тих чи інших державах є виключною компетенцією МЗС України, а безпосереднє призначення здійснює Міністр закордонних справ України.

У законодавстві України нормативно визначено вимоги до осіб, які претендують на набуття статусу почесного консула. Потрібно зазначити, що почесним консулом України в іноземній державі не обов'язково має бути громадянин України. Ним, відповідно до Положення № 150/97, може стати й іноземець, який постійно проживає на території свого консульського округу протягом терміну виконання своїх функцій, а також займає помітне становище в суспільстві держави перебування і має необхідні особисті якості, бездоганну репутацію, добре знає особливості державного, політичного та суспільного устрою держави перебування, має вагомий суспільний статус та сталі контакти з представниками урядових, ділових та громадських кіл держави перебування, орієнтується в законодавстві [8]. Нормотворцем ці поняття не розтлумачені, не визначені критерії «помітного становища» та «вагомого суспільного статусу», тому вони залишаються оціночними. Проте, коротко ознайомившись із сферами діяльності деяких почесних консулів України, можемо сказати, що ці терміни містять у собі позитивну сукупність характеристик особи в професійній, громадській та культурних сферах. Наприклад, серед почесних консулів України є правники, громадські діячі, науковці, підприємці, дипломати, інженери, економісти, культурні діячі, спортсмени тощо. Так, почесний консул України в місті Хелм (Польща) Станіслав Адамяк є активним громадським діячем та підприємцем, який з 2004 р. вибудовує польсько-українську співпрацю на всіх рівнях економічних та соціальних відносин двох країн [13].

Оціночний характер законодавчо визначених критеріїв при обранні на посаду почесного консула

Варто зазначити, що правова невизначеність дефініцій критеріїв, які застосовуються при обранні почесних консулів, характерна не тільки для законодавства України. Так, наприклад, у Протоколі Уряду Канади Департаменту закордонних справ, торгівлі та розвитку (DFATD) передбачено, що при наймі почесних консулів дипломатичні представництва повинні уникати суперечливих чи політично активних осіб або осіб, чия професійна діяльність може заважати ефективному виконанню консульських функцій. Загалом, запропоновані кандидати повинні мати добру репутацію в місцевій

громаді. Здатність підтримувати добрі стосунки з місцевими органами влади також є важливим фактором при обранні кандидата на посаду почесного консула [14, с. 94].

Цікавим також є історичний аспект оціночного характеру поняття «вагомий суспільний статус». Так, професорка І. Матяш у своїй статті «Заснування інституту почесних консулів України в 1918–1923 рр.: правові засади та ключові основи» зауважувала, що в Українській Державі «на посади почесних консулів могли претендувати лише люди маєтні, з добрим іменням і як такі повинні сповняти свої обов'язки без претензій на винагородження». Як визначальні критерії для ухвалення рішення про призначення таких осіб розглядалися «маєткові відносини, соціальне і торговельне становище та особливі здібності» [15, с. 6]. Отже, вагомий суспільний статус особи при обранні на посаду почесного консула має значення як сьогодні, так мав значення і 100 років тому, просто його розуміння дещо відрізнялося.

Нормативне регулювання статусу почесного консула іноземної держави в Україні

Сьогодні почесним консулом іноземної держави в Україні, відповідно до Положення № 591, може бути громадянин України або за обґрунтуванням держави, що акредитує, іноземець, який постійно проживає протягом останніх п'яти років та має зареєстроване місце проживання на території України [10]. Раніше до почесного консула в Україні, з-поміж наведених, також висувалась вимога обов'язкового проживання на території свого консульського округу протягом терміну виконання ним консульських функцій [11]. Зараз такої необхідності не визначено, проте, вважаємо її наявність у переліку вимог доречною, адже одним із ключових завдань почесного консула є швидке вирішення тієї чи іншої проблеми, зокрема у форс-мажорних обставинах. Якщо ж почесний консул, якому доручено виконання функцій у певному регіоні, області, місті, не проживає за місцем виконання своїх обов'язків, то це, фактично, нівелює його значення як почесного консула певної визначеної територіальної одиниці, а також втрачається необхідний для якісного виконання покладених обов'язків критерій доступності.

Такі правила не визначені Віденською конвенцією, проте, і не суперечать їй, адже у ч. 2 ст. 10 зазначено, що за умови дотримання положень Конвенції формальності відносно призначення й допущення глави консульської установи визначаються, відповідно, законами, правилами й звичаями держави, яка представляється, і держави перебування [6]. Цікаво, що у Федеративній Республіці Німеччина почесними консулами можуть бути як громадяни цієї держави, так і іноземці, хоча перевага зазвичай надається саме громадянам

ФРН. В Україні працюють чотири почесних консули Німеччини в містах Харків, Чернівці, Одеса та Львів. Три з них – українські правники, зокрема адвокати і нотаріус, які є уродженцями України [16]. А враховуючи норму ч. 2 ст. 3 Закону України «Про нотаріат», яка говорить, що нотаріус має бути громадянином України, один із почесних консулів точно громадянин України. При цьому при доборі посольством кандидата обов'язково враховуються особисті дані: суспільне становище, фінансовий стан, обізнаність у ситуації в консульському окрузі, володіння німецькою мовою [17, с. 11].

Почесні консули іноземних держав в Україні можуть займатися будь-якою професійною діяльністю, що не суперечить законодавству України, за винятком визначених у Положенні № 591 обмежень. Так, на посаді почесного консула не може перебувати особа, яка перебуває на державній службі в Україні або в державі, що акредитує, або особа, що є суддею, прокурором, обрана до органу законодавчої влади чи до органів місцевого самоврядування, а також особа, яка бере активну участь у політичному житті як в Україні, так і в державі, що акредитує, або виконує функції почесного консула іншої держави. Не може бути почесним консулом особа, яка має судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи) [10].

Почесні консули України можуть займатися будь-якою професійною або підприємницькою діяльністю, якщо це не суперечить законодавству держави перебування та загальновизнаним нормам міжнародного права. Відповідно до Положення № 150/97, вони не повинні перебувати на державній службі в Україні чи у державі перебування або брати активну участь у політичному житті України та у державі перебування [8]. Водночас хотіли звернути увагу, що поняття «активна участь» вбачається таким, що є оціночним та не знаходить детального тлумачення у жодному з положень. Тому логічно прогнозувати, що це може слугувати підставою для, як мінімум, широкого тлумачення цього терміна самими консулами, або навіть до відвертих зловживань.

Так, почесний консул України у місті Клівленд (штат Огайо) Андрій Фуртей, у 2004 р. працював на користь передвиборчої кампанії Джорджа Буша на посаду президента США, проводив активну агітаційну політику та був одним з ініціаторів створення організації «Українці за Буша» [18]. Такі активні політичні дії почесного консула вказують на ймовірне порушення ним п. 13 Положення № 150/97 [8], однак до будь-якої відповідальності за це пана Фуртея притягнуто не було.

Ураховуючи викладене в попередніх абзацах, бачимо, що нечіткість нормативного визначення таких понять, як «активна участь», «помітне становище» та «вагомий суспільний статус» фактично може призвести до зловживань при виборі кандидатів на посаду почесного консула, та, як результат, до виникнення конфлікту інтересів чи інших (зокрема корупційних) ризиків. Тому вважаємо, що відсутність детальної дефініції визначених термінів є суттєвою проблемою в нормативному аспекті, який є важливим підґрунтям для ефективного застосування та діяльності інституту почесного консула на практиці.

Функції почесних консулів

Основними функціями почесних консулів України в іноземних державах, відповідно до Положення № 150/97, є захист інтересів України та її громадян у державі перебування, сприяння розвитку торговельних, економічних, культурних та наукових зв'язків, а також надання допомоги та сприяння громадянам України, її юридичним особам [8]. Згідно з п. 2 розд. III Порядку, у разі необхідності почесні консули можуть виконувати й інші функції, які не суперечать законодавству України, держави перебування та міжнародному праву за погодженням держави перебування [9]. Варто зазначити, що до повноважень почесного консула не входить самостійне оформлення документів, паспортів чи віз, однак, він є посередником між Генеральним консульством України та жителями певного регіону акредитуючої держави.

Не можна переоцінити обсяг функцій, які виконують почесні консули під час виникнення форс-мажорних обставин, збройних конфліктів, катастроф як техногенного, так і природного характеру, задля надання допомоги своїм громадянам (надання притулку, сприяння в пошуку зниклих рідних, забезпечення вчасної та якісної медичної допомоги). З початком повномасштабної війни 24 лютого 2022 р. робота почесних консулів України в іноземних державах стала вкрай значуща, адже практично всі країни Європейського Союзу, Канада, США та інші прийняли багато українців, які втікали від війни та вимушено опинилися за кордоном. Наші громадяни потребували допомоги в усіх аспектах їх життєдіяльності, починаючи від харчування, пошуку тимчасового житла та роботи, надання медичної допомоги до вивчення мови та адаптації в новому для себе суспільстві. Враховуючи реалії сьогодення, підтримка роботи наявних консульств та відкриття нових стає важливим зовнішньополітичним елементом розвитку двосторонніх відносин між Україною та країнами світу. За інформацією департаменту консульської служби МЗС України, станом на 2021 р. налічувалось 130 почесних консулів України за кордоном [19]. Варто зауважити, що навіть у сучасних надважких

умовах Україна не зупиняється в розвитку з цього напрямку. Так, 7 червня 2022 р. було відкрите сьоме почесне консульство України в Австрії в місті Санкт-Пельтен [20].

Імунітети почесних консулів

На почесних консулів поширюються переваги, привілеї та імунітети, передбачені Віденською конвенцією про консульські зносини, серед них: надання можливостей, необхідних для виконання функцій консула; право на вивіщування національного прапора та герба на території консульства, консульської резиденції та на транспорті при здійсненні офіційних поїздок; допомога у придбанні територій та приміщень для консульства та житла; свобода пересування для всіх членів консульства; свобода та особиста недоторканність; право на стягнення консульських платежів та зборів; звільнення від всіх форм податків щодо нерухомості консульства, крім сплати за комунальні послуги; недоторканність консульських архівів та документів у будь-який час та в будь-якому місці; надання на один транспортний засіб, що належить почесному консулу або почесному консульству, номерного знаку, передбаченого для транспортних засобів дипломатичних представництв, на звільнення від мит та інших сплат на предмети, необхідні для діяльності консульства [6].

Проте, на відміну від штатного консула, привілеї та імунітети, які надаються почесному (нештатному) консулу, не поширюються на членів його родини та членів сімей консульських співробітників, якщо таке консульство очолюється почесним консулом. Також до приміщення почесного консульства не застосовується правовий режим недоторканності, який поширюється на приміщення штатних консулів [6]. Таке обмеження, у свою чергу, мінімізує ризики зловживання службовими привілеями в особистих цілях, наприклад, для безпечного провадження приватного бізнесу. Важливо зазначити, що відповідно до ст. 61 Віденської конвенції, режим недоторканності поширюється на консульський архів, а ось визначити, яке саме приміщення є архівом та чи справді в ньому розташовані тільки архівні документи, залишається питанням.

Висновки

Розглянувши все наведене вище, можна резюмувати, що правовий статус почесних консулів України в іноземних державах визначений низкою нормативно-правових актів, що деталізують положення Віденської конвенції про консульські зносини. Актуальність функціонування та важливість ролі інституту почесних консулів в підтримці та розвитку міждержавного співробітництва засвідчує широка практика його застосування не тільки Україною, а й більшістю країн світу.

У сучасних умовах стає очевидним, що інститут почесного консула, як зазначає професор Стрінгер у своїй роботі «Думай глобально, дій локально: почесні консули в дипломатичному світі, що трансформується», слугує перетворенню консульських справ у ключовий елемент дипломатичної влади шляхом потенційного створення можливостей комерційного розвитку, що призводить до просування національних економік [5, с. 4]. Значна кількість почесних консулів, що працюють у різних містах держав світу, роблять свою роботу насамперед задля оперативної допомоги своїм громадянам, які опинилися у складній ситуації.

Вважаємо за потрібне вказати на наявність нормативних прогалин у національному законодавстві, усунення яких дозволить інституту почесних консулів працювати більш злагоджено і прозоро. Цікаво, що схожі проблеми наявні в законодавствах й інших держав, наприклад Канади та Сполучених Штатів Америки, що свідчить про актуальність висвітлених у статті питань не тільки на національному, а й на міжнародному рівні. Так, правова невизначеність дефініції таких термінів, як «помітне становище у суспільстві», «вагомий суспільний статус» та «активна участь у політичному житті», що, зокрема, містяться в нормативно-правових актах України, може слугувати підґрунтям для зловживань та використання привілеїв посади почесного консула в корисливих мотивах.

Особливу увагу, на нашу думку, варто звернути на тлумачення терміна «активна участь у політичному житті». Доречно було б окреслити допустимі межі участі кандидата на посаду почесного консула або вже призначеного почесного консула в політичному житті України і країни перебування та обмежити можливість проведення будь-якої передвиборної агітації, а також визначити алгоритми притягнення до відповідальності та правові наслідки порушення таких норм.

Запропоновані у висновках зміни до нормативного регулювання висвітлених у статті питань допоможуть чітко виокремити площину, в межах якої почесні консули мають використовувати свої повноваження, не порушуючи при цьому законодавчі вимоги. Підсумовуючи, можна чітко визначити, що проведене нами в цій роботі дослідження відкриває простір для подальших змін та розвитку не тільки інституту почесного консула як такого, а й слугує фундаментом для удосконалення законодавства.

Список використаних джерел

- [1] Лозінська С. В. Інститут почесних консулів в міжнародному праві та практиці України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2000. 15 с.

- [2] Мірошниченко О. А. Почесний консул: міжнародне право та національне законодавство України. *Форум права*. 2010. № 2. С. 303–307. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_2_48 (дата звернення: 04.06.2023).
- [3] Грачевська Т. О. Особливості правового статусу та головні напрямки діяльності почесних консульств іноземних держав в Україні. *Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках*. 2019. Т. 2(1). С. 49–58. <https://doi.org/10.15421/341905>.
- [4] Green C. Counsel, Consul, or Diplomat: Is There Any Practical Significance for Practitioners? *Miami Int'l & Comp. L. Rev.* 1991 URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/214371804.pdf> (дата звернення: 04.06.2023).
- [5] Stringer K. D. Think Global, Act Local: Honorary Consuls in a Transforming Diplomatic World. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2007. 20 с. URL: https://www.clingendael.org/sites/default/files/2016-02/20071100_cdsp_diplomacy_stringer.pdf (дата звернення: 04.06.2023).
- [6] Венская конвенция о консульских сношениях : Міжнародний документ від 24.04.1963 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU63K02R> (дата звернення: 04.06.2023).
- [7] Консульський статут України : Указ Президента України від 02.04.1994 р. № 127/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94#Text> (дата звернення: 04.06.2023).
- [8] Положення про нештатних (почесних) консулів України : Указ Президента України від 17.02.1997 р. № 150/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150/97#Text> (дата звернення: 04.06.2023).
- [9] Порядок призначення, діяльності і припинення повноважень нештатних (почесних) консулів України за кордоном та започаткування, функціонування і припинення діяльності консульських установ, що очолюються нештатними (почесними) консулами України : наказ МЗС України від 04.08.2014 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1047-14#Text> (дата звернення: 04.06.2023).
- [10] Положення про почесних консулів іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими консулами : наказ МЗС України від 17.12.2021 р. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-21#Text> (дата звернення: 04.06.2023).
- [11] Положення про почесних (нештатних) консульських посадових осіб іноземних держав в Україні та консульські установи, що очолюються такими посадовими особами : наказ МЗС України від 25.05.2007 р. № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0617-07#Text> (дата звернення: 04.06.2023).
- [12] Панфілова Ю. М. Міжнародно-правові аспекти діяльності інституту нештатних (почесних) консулів. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип. 13. С. 189–210. URL: http://vmv.kyumu.edu.ua/series/vipusk13/pv_13.pdf (дата звернення: 04.06.2023).
- [13] Адамьяк С. Офіційний вебсайт Почесного Консула України в Хелмі. URL: <https://konsulatuachelm.pl/stanislaw-adamiak-konsul-honorowy-ukrainy-w-chelmie/?lang=uk> (дата звернення: 31.03.2023).
- [14] Griffiths R. H. The Honorary Consul in International Law: a vital foreign policy tool in need of modernisation and reform : Masters Thesis. London, 2019. 201 с. <https://doi.org/10.18744/lbsu.89yzv>.

- [15] Матяш І. Б. Заснування інституту почесних консулів України в 1918–1923 рр.: правові засади та ключові основи. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2016. Вип. 127. Ч. 1. С. 4–13. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2942/2635> (дата звернення: 14.03.2023).
- [16] Посольство Федеративної Республіки Німеччини. Наші почесні консули. URL: <https://kiew.diplo.de/ua-uk/botschaft/honorarkonsuln> (дата звернення: 04.06.2023).
- [17] Балабанов К. В., Трофименко М. В. Інститут нештатних (почесних) консулів в Україні. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 105. Ч. 1. С. 9–14. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105(1)_4).
- [18] Кулея С. Почесний консул України у США агітує за Буша. URL: <https://web.archive.org/web/20181204151638/https://www.radiosvoboda.org/a/918439.html> (дата звернення: 04.06.2023).
- [19] Посольство України в Республіці Австрія. В місті Санкт-Польтен офіційно відкрито Почесне консульство України в землі Нижня Австрія. URL: <https://austria.mfa.gov.ua/news/v-misti-sankt-poltten-oficijno-vidkrito-pochesne-konsulstv-ukrayini-v-zemli-nizhnya-avstriya> (дата звернення: 04.06.2023).
- [20] Почесні консули України за кордоном станом на 2021 рік (за даними департаменту консульської служби МЗС України). URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/71/uahonoraryconsuls-2021.pdf> (дата звернення: 04.06.2023).

References

- [1] Lozinska, S.V. (2000). *The institute of honorary consuls in International law and in practice of Ukraine*. PhD Thesis. Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyiv.
- [2] Miroshnichenko, O.A. (2010). The Honorable Consul: International Law and the National Legislation of Ukraine. *Forum Prava*, 2, 303-307. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_2_48.
- [3] Hrachevska, T.O. (2019). Features of the legal status and main areas of activities of honorary consulates of foreign countries in Ukraine. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2(1), 49-58. <https://doi.org/10.15421/341905>.
- [4] Green, C. (1991) Counsel, Consul, or Diplomat: Is There Any Practical Significance for Practitioners? *U. Miami Int'l & Comp. L. Rev.* Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/214371804.pdf>.
- [5] Stringer, K.D. (2007). Think Global, Act Local: Honorary Consuls in a Transforming Diplomatic World. *The Hague Journal of Diplomacy*, 20. Retrieved from https://www.clingendael.org/sites/default/files/2016-02/20071100_cdsp_diplomacy_stringer.pdf.
- [6] Vienna Convention on Consular Relations (April 24, 1963). Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MU63K02R>.
- [7] Decree of the President of Ukraine No. 127/94 "Consular Statute of Ukraine". (April 2, 1994). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94#Text>.
- [8] Decree of the President of Ukraine No. 150/97 "About non-regular (honorary) consuls of Ukraine". (February 17, 1997). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150/97#Text>.
- [9] Order of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine No. 332 "The procedure for the appointment, operation and termination of the powers of non-status (honorary) consuls of Ukraine abroad and the initiation, operation and termination of consular

- institutions headed by non-status (honorary) consuls of Ukraine". (August 4, 2014). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1047-14#Text>.
- [10] Order of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine No. 591 "Regulations on honorary consuls of foreign countries in Ukraine and consular institutions headed by such consuls". (December 17, 2021). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-21#Text>.
- [11] Order of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine No. 111 "Regulations on honorary (part-time) consular officials of foreign countries in Ukraine and consular institutions headed by such officials". (May 25, 2007). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0617-07#Text>.
- [12] Panfilola, Y.M. (2018). International legal aspects of activity institute of honorary consular. *Problems of International Relations*, 13, 189-210. Retrieved from http://vmv.kymu.edu.ua/series/vipusk13/pv_13.pdf.
- [13] Official website of the Honorary Consul of Ukraine in Chelm – Stanislav Adamyak. Retrieved from <https://konsulatuachelm.pl/stanislaw-adamiak-konsul-honorowy-ukrainy-w-chelmie/?lang=uk>.
- [14] Griffiths, R.H. (2019). *The Honorary Consul in International Law: a vital foreign policy tool in need of modernisation and reform*. Masters Thesis. London: London South Bank University. <https://doi.org/10.18744/lbsu.89yzv>.
- [15] Matiash, I.B. (2016). Foundation of the institution of honorary consuls in Ukraine, 1918-1923: legislative base and key person. *Actual problems of international relation*, 127(1), 4-13. Retrieved from <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2942/2635>.
- [16] Official website of the Embassy of the Federal Republic of Germany. Our honorary consuls. Retrieved from <https://kiew.diplo.de/ua-uk/botschaft/honorarkonsuln>.
- [17] Balabanov, K.V., & Trofymenko, M.V. (2012). Institute of honorary consuls in Ukraine. *Actual problems of international relation*, 105(1), 9-14. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_105(1)_4).
- [18] The honorary consul of Ukraine in the USA campaigns for Bush. (2004). Retrieved from <https://web.archive.org/web/20181204151638/https://www.radiosvoboda.org/a/918439.html>.
- [19] Embassy of Ukraine in the Republic of Austria. The Honorary Consulate of Ukraine in Lower Austria was officially opened in St. Polten. (2022). Retrieved from <https://austria.mfa.gov.ua/news/v-misti-sankt-polten-oficijno-vidkrito-pochesne-konsulstvo-ukrayini-v-zemli-nizhnya-avstriya>.
- [20] Honorary consuls of Ukraine abroad as of 2021 (according to the Consular Department of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine). (2021). Retrieved from <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/71/uahonoraryconsuls-2021.pdf>.

Ніка Миколаївна Корелова

аспірантка кафедри права Європейського Союзу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

e-mail: nikakorelova@gmail.com

ORCID 0009-0000-9359-0692

Nika M. Korelova

Postgraduate Student of the European Union Law Department

Yaroslav Mudryi National Law University

61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

e-mail: nikakorelova@gmail.com

ORCID 0009-0000-9359-069

Рекомендоване цитування: Корелова Н. М. Основи правового регулювання статусу почесних консулів. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 162. С. 297–311. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.281221>.

Suggested Citation: Korelova, N.M. (2023). Fundamentals of Legal Regulation of the Status of Honorary Consuls. *Problems of Legality*, 162, 297-311. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.281221>.

Статтю подано / Submitted: 19.08.2023

Доопрацьовано / Revised: 02.09.2023

Схвалено до друку / Accepted: 04.09.2023

Опубліковано / Published: 28.09.2023